

Program rozvoje kultury města Brna

SOUHRNNÁ ZPRÁVA

Rozvojové dokumenty Strategie pro Brno, CZ.1.04/4.1.01/53.00084

SOUHRNNÁ ZPRÁVA

Program rozvoje kultury města Brna a jeho evaluace

Statutární město Brno zadalo zpracování rozvojových dokumentů pro založení a zefektivnění spolupráce s hlavními aktéry v klíčových oblastech rozvoje města Brna, mezi které patří také oblast kultury. Rozvojové dokumenty jsou zaměřeny do oblastí, které v rámci Strategie pro Brno dosud koncepčně zpracovány nebyly. Jedná se o posílení koncepčního přístupu ve strategickém plánování města.

Cílem realizace aktivity je ve spolupráci s klíčovými partnery vytvořit návrh celkové vize rozvoje kultury ve městě Brně a pojmenovat podmínky vedoucí k dalšímu rozvoji kultury v Brně, zlepšování jejích služeb pro obyvatele a návštěvníky města. Program navrhuje dlouhodobá řešení, která budou udržitelná i s ohledem na financování z veřejných rozpočtů a jsou založena na principu podpory diverzity kulturní nabídky v Brně. Kompletní znění Programu rozvoje kultury města Brna a jeho evaluace je zveřejněno na webových stránkách města Brna:

www.bрно.cz

KONTAKTY

Zadavatel:

Statutární město Brno
Kancelář primátora města Brna
Dominikánské nám. 1
601 67 Brno
rybar.jakub@brno.cz

Zpracovatel:

DHV CR, spol. s r.o.
Sokolovská 100/94
186 00 Praha 8
Tel. 236 080 550
e-mail: dhvcr@dhv.com

Magistrát města Brna
Odbor kultury
Dominikánské nám. 3
601 67 Brno
rusinkova.viera@brno.cz
+420 545 422 077

Projekt Rozvojové dokumenty Strategie pro Brno, registrační číslo projektu CZ.1.04/4.1.01/53.00084, je financován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (oblast podpory 4.1.) a obecního rozpočtu.

Obsah

Úvod	3
Hlavní závěry analytických šetření	4
Filmová projekce.....	4
Divadla	4
Hudba	5
Tanec	6
Galerie	7
Muzea	7
Hvězdárna a planetárium	8
Knihovny	8
Organizace zaměřené na více druhů činností a kulturní centra	9
Národnostní menšiny a propagace cizích kultur	10
Folklor	11
Sdružení a spolky	11
Nakladatelství, literární akce, předčítání, recitály, autogramiády	12
Ostatní oblasti.....	12
Ekonomické souvislosti	13
Ekonomické souvislosti organizací zřizovaných městem.....	15
Ekonomické souvislosti nezřizované kulturní scény	17
Čerpání dotací z veřejných zdrojů.....	18
Výsledky dotazníkového šetření	19
SWOT analýza	21
Silné stránky.....	21
Slabé stránky	21
Příležitosti	22
Ohrožení	22
Benchmarking příkladů dobré praxe	22
Platforma spolupráce organizací v oblasti kultury.....	23
Koordinační skupina pro Program rozvoje kultury města Brna	23
Poslání Skupiny	23
Složení Skupiny	24
Předseda a místopředseda Skupiny	24
Kordinátor skupiny	24
Host	24
Mechanismus fungování Skupiny	25
Náplň činnosti skupiny.....	25
Návrhová část	27
Prioritní osy:.....	28
Strategické cíle:	28
Termíny:	30
Akční plán programu	31

Úvod

Program rozvoje kultury města Brna a jeho evaluace (dále jen Program) je součástí projektu Rozvojové dokumenty Strategie pro Brno. Rozvojové dokumenty jsou zaměřeny na oblasti, které v rámci Strategie pro Brno (kompletního strategického plánu města schváleného Zastupitelstvem města Brna 26. 6. 2007) dosud nebyly koncepčně zpracovány. Samotná strategie pro Brno je členěna do pěti priorit a tří pilířů.

Oblast kultury je v rámci Strategie pro Brno řazena do pilíře kvalita života, který si klade za cíl zvýšit atraktivitu života ve městě. Má také nezanedbatelný přesah do pilířů Místní ekonomický rozvoj a Věda, výzkum, inovace a vzdělávání.

Pro analytické práce byly využity především informace z veřejně dostupných zdrojů, tzn. prezentace jednotlivých institucí a akcí na webových stránkách, oficiální dokumenty institucí, zejména zřizovací listiny a výroční zprávy a dostupné statistické údaje. Výstupy analytických prací zpracovaných v projektu byly konfrontovány se závěry jiných studií v oblasti kultury (informace o nich lze nalézt na webu Ministerstva kultury ČR), s analytickými šetřeními podniknutými v rámci činnosti univerzit a vysokých škol (zejména diplomových prací) a s analýzami koncepčních dokumentů na celostátní, krajské a městské úrovni. Porovnání závěrů vzešlých z tvorby Programu rozvoje kultury města Brna a jeho evaluace s jinými informačními zdroji probíhalo za využití standardních metodických postupů.

Program byl utvářen zejména na základě analytických šetření prováděných v létě a na podzim roku 2011:

- reprezentativní sociologický průzkum na vzorku 1 013 respondentů,
- anketa mezi 290 vytipovanými subjekty se na brněnské nezřizované scéně, jiné než divadelní, pořádá ročně u necelé třetiny subjektů, které odpověděly na anketu (29,5 %),
- polostrukturované rozhovory mezi 39 zástupci zřizované i nezřizované scény.

Základní otázky analytických šetření byly formulovány následovně:

- Jaké jsou potřeby obyvatel města v oblasti kultury?
- Jak je zaměřena činnost jednotlivých kulturních institucí na území města?
- S jakými problémy se tyto instituce potýkají?

Program obsahuje především posouzení podmínek nezbytných pro rozvoj kultury v Brně. Nejedná se tedy o analýzu vlastní umělecké náplně a tvorby.

Na úvod je třeba zdůraznit, že podstatným specifickým brněnské kulturní scény je skutečnost, že většina zřizovaných kulturních institucí je financována ve velkém rozsahu z rozpočtu města. V hlavní město České republiky je naproti tomu většina těchto institucí zřizována státem a městské instituce tvoří menšinu. Přesuny pravomocí zřizovatele mezi jednotlivými orgány místní samosprávy souvisí hlavně se změnami politických poměrů po roce 1989.

Páteří systém kulturních institucí ve městě je tak v současnosti tvořen:

- organizacemi městem zřizovanými: Národní divadlo Brno, Městské divadlo Brno, Centrum experimentálního divadla, Divadlo Radost, Filharmonie Brno, Turistické informační centrum města Brna, Muzeum města Brna, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Dům umění města Brna, Hvězdárna a planetárium Brno, kdy hlavní zdroj financování těchto institucí má oporu v rozpočtu města.

- b) organizacemi zřizovanými Ministerstvem kultury ČR: Moravská galerie v Brně, Moravské zemské muzeum, Technické muzeum, Muzeum romské kultury, Moravská zemská knihovna, kdy zdroj financování těchto institucí má oporu především ve státním rozpočtu.

Informace obsažené v grafech čerpají jak z vlastních šetření zpracovatele realizovaných v roce 2011, tak i z veřejně přístupných informací ze zdrojů Magistrátu města Brna.

Hlavní závěry analytických šetření

Filmová projekce

Na konci 2. tisíciletí byly v Brně otevřeny multiplexy s celkovou kapacitou přes 3 500 diváků. Tyto podniky jsou orientovány na komerční projekci, ale probíhají zde i filmové festivaly, např. Cinema Mundi, či projekce alternativní filmové tvorby. Z ryze komerčního pojetí kin vybočují menší podniky zaměřené alespoň částí své činnosti na alternativní tvorbu, jako kino Lucerna, Velký sál Kinokavárny v Černých Polích. Ten slouží kromě jiných činností k pořádání festivalových přehlídek Dny evropského filmu, Brněnská šestnáctka, Dny filmových kultur. V některých z nich se pořádají významné festivaly (v kině Art Jeden svět a Febiofest) a uvedené kinosály tak svými projekcemi dotvářejí alternativní segment brněnské filmové scény.

Brno může v této oblasti stavět také na jedinečných fenoménech typu Fléda, která je pojmem v klubové scéně v celorepublikovém měřítku. Poté, co byla přebudována na filmový a hudební klub, se zde pořádají přehlídky filmů, dokumentů a hudebních projekcí. Je třeba zmínit i prostory, kde se konají nepravidelné nebo jednorázové projekce, jakým je Kunštátská Trojka.

Komeracionalizace sféry filmu se v posledních letech dotýká právě těch institucí, které zajišťují projekci alternativních snímků. Finanční nároky na moderní kinematografické technologie spolu s cenami stavebních prací znemožňují rekonstrukci starších kin, která musí být v řadě případů uzavřena.

Pozitivním faktorem je nedávný vznik oborů studia zaměřeného na film a audiovizi na DIFA JAMU a FSS MU a vznik místních občanských sdružení zaměřených na filmovou tvorbu.

Žebříček oblíbenosti jednotlivých institucí poukázal v rámci dotazníkového šetření na vysoké zastoupení kin i filmových projekcí. Z dotazníkového šetření vyplynul následující profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti největší zájem:

- mladší a střední generace (do 49 let věku),
- vyšší zastoupení žen,
- zastoupení všech skupin obyvatelstva dle vzdělání,
- vyšší zastoupení studentů,
- vyšší zastoupení osob v domácnosti.

Divadla

Rozsah financování divadelní sféry městem je oproti jiným městům České republiky vysoký a přispívá k dlouhodobé kvalitní a stabilní produkci stálíc brněnské divadelní scény. Tu na poli veřejných institucí tvoří Národní divadlo Brno, Městské divadlo Brno, Centrum experimentálního divadla a Divadlo Radost.¹ Brněnská divadla charakterizuje dlouholetá tradice většiny těchto institucí, stejně jako historické

¹ V textu jsou dále uváděny zkrácené názvy institucí. Oficiální názvy institucí jsou: Národní divadlo Brno, příspěvková organizace; Městské divadlo Brno, příspěvková organizace; Centrum experimentálního divadla, příspěvková organizace; Divadlo Radost, příspěvková organizace

souvislosti 2. poloviny 20. století spojené s opozicí intelektuální elity města vůči komunistickému režimu. Význam divadelního segmentu brněnské kultury dokládají také základní statistické údaje, kdy tato zřizovaná divadla uskuteční měsíčně cca 200 představení na svých domovských scénách, jiných místech v ČR a v zahraničí a jejich měsíční návštěvnost dosahuje téměř 70 500 diváků.

Vybavení městských divadelních institucí infrastrukturou je na velmi dobré úrovni – rozsáhlé investice v uplynulých letech směřovaly do většiny z nich. Jedinou výjimkou je Mahenovo divadlo, které na svou rekonstrukci teprve čeká.

Odhady potenciálu brněnské nezřizované divadelní scény uvádějí, že ročně vznikne okolo 40 nových inscenací a měsíčně se odehraje 80–110 představení pro cca 5 500–8 600 diváků. V Brně existuje řada renomovaných nezřizovaných souborů, které produkují i nové divadelní hry. Výrazným prvkem brněnské nezřizované divadelní scény jsou studentská divadla, která vznikají díky přítomnosti Janáčkovy akademie múzických umění či Konzervatoře Brno. Základním problémem je absence prostor, ve kterých by se tyto soubory mohly realizovat.

Dotazníkové šetření potvrdilo zastoupení divadel na předních místech žebříčku oblíbenosti jednotlivých institucí. Z průzkumu vyplynul následující profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti největší zájem:

- generace diváků nad 60 let věku,
- rodiny s dětmi,
- vyšší zastoupení žen,
- osoby se středoškolským a vysokoškolským vzděláním,
- osoby v domácnosti, podnikatelé, OSVČ a zaměstnaní.

Hudba

Z organizací zřizovaných městem Brnem zaujímá v této oblasti ústřední místo Filharmonie Brno, která se právem řadí k největším středoevropským orchestrům pořádajícím každoročně řadu domácích i zahraničních koncertních vystoupení.

V rámci brněnských uměleckých škol funguje několik menších symfonických orchestrů a komorních souborů, přičemž na Konzervatoři Brno jsou to Symfonický orchestr Konzervatoře Brno a Dechový symfonický orchestr Konzervatoře Brno, na hudební fakultě JAMU pak Janáčkův akademický orchestr a Komorní opera, která od roku 1957 uvedla již 150 titulů, včetně řady premiér. Svou netradiční dramaturgií přitom vytváří Komorní opera alternativu k produkcím brněnských hudebně-dramatických scén.

Na brněnské hudební scéně se vedle subjektů z řad zřizovaných a školských zařízení pohybuje řada uskupení, která je možné rámcově rozčlenit do kategorií typu uměleckých těles, uměleckých agentur, nezřizované a klubové scény a nadací. Z profesionálních velkých dechových a jazzových orchestrů v Brně funguje především slavný Gustav Brom Big Band, který se již stal brněnskou ikonou a za dobu své více než sedmdesátileté existence spolupracoval s řadou světových osobností z jazzové i populární scény, B Side Band a další.

V Brně působí také relativně mnoho pěveckých sborů a vokálních souborů, což souvisí s významným zastoupením populace studentů ve městě. Tato skutečnost opětovně poukazuje na velký potenciál přítomnosti zmíněné sociální skupiny. Nejvýznamnějším ze sledovaných subjektů je Český filharmonický sbor Brno, který patří k nejvyhledávanějším profesionálním sborům v Evropě.

Umělecké agentury v sobě zahrnují činnost více než 40 uskupení zaměřených na různé hudební žánry. Některé z těchto organizací působí v oblasti vážné hudby (více než 10 z nich), přičemž zbytek je zaměřen na aktivity z ostatních hudebních oblastí (jazz, folk, dechová hudba, pop, rock, alternativní hudba aj.).

Vzhledem k již zmíněné přítomnosti studentů ve městě tvoří nezanedbatelnou část brněnské hudební scény nezřizovaná a klubová scéna. V posledních letech v Brně funguje více než 30 klubů či kulturních center, jejichž hlavní či vedlejší programovou náplní jsou hudební produkce. Kulturní centra či střediska jsou umístěna i mimo centrum města a nabízejí tak kulturní vyžití především pro obyvatele daných městských částí.

Nadace jsou kromě vzdělávání mládeže v oblasti hudby (Lýskův nadační fond) spojeny do velké míry s fenoménem Leoše Janáčka (Nadace Leoše Janáčka a Editio Janáček).

Velmi podstatnou část hudebního dění v Brně tvoří festivaly a jiné každoroční akce. Velký potenciál rozvoje hudební scény je možné spatřit v kategorii studentů, vzhledem k velkému počtu VŠ ve městě Brně.

Dotazníkové šetření poskytlo profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti největší zájem:

- koncerty vážné hudby:
 - generace diváků zvláště nad 60 let věku (senioři),
 - bezdětní,
 - vyšší zastoupení žen,
 - středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní,
- koncerty jiných žánrů moderní hudby (tj. jiné žánry než vážná hudba),
 - mladší věkové ročníky,
 - vyšší zastoupení mužů,
 - středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní,
 - studující (zejména VŠ),
 - osoby, jejichž rodným jazykem není čeština.

Žebříček oblíbenosti jednotlivých institucí poukázal v rámci dotazníkového šetření jinak na vysoké zastoupení klubové scény.

Mimo oblast vážné hudby uvádějí respondenti rezervy v nabídce hudebních vystoupení.

Tanec

V Brně působí instituce orientované na výuku tanců, z nichž některé jako Taneční konzervatoř Brno sahají svou historií do 80. let 20. století. Jsou zde zastoupeny i komerční taneční školy, které jsou zaměřeny na taneční a pohybové kurzy pro děti a dospělé, a to v oblasti společenského tance či jeho jiných forem (step, street dance, jazz dance). Některé z nich dále pořádají letní kurzy, workshopy, taneční vystoupení na objednávku, předtančení.

Subjekty působící na poli tance organizují i různé každoroční festivaly, např. mezinárodní festival současného tance a pohybového divadla (Tanec Brno), mezinárodní festival současného tance Natřikrát a mezinárodní stepařský festival Brno.

Organizace zaměřené svou činností na oblast tance se potýkají také s řadou problémů identifikovaných i u jiných sledovaných oblastí. Jako největší překážka činnosti byl uváděn nedostatek vhodných prostor.

Uvnitř této komunity je také pociťována absence prostorů, jakými jsou pražská Archa a Divadlo Ponoc.

V dotazníkovém šetření se respondenti vyjadřovali nikoliv přímo k oblasti tance, ale k té sféře taneční kultury, které se sami zúčastňují a kterou spoluvytvářejí, tedy k tanečním zábavám a plesům. Profil těchto osob je dle dotazníkového šetření následující:

- střední generace,
- středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní,

- vyšší zastoupení žen,
- osoby v domácnosti.

Galerie

Moravská galerie v Brně pokrývá svou činností oblast domácího i zahraničního výtvarného umění se zaměřením na historický region Moravy. Instituce zřizované městem Brnem zastupuje Dům umění města Brna, který se zaměřuje převážně na soudobé umění.

Součástí brněnské kulturní scény v této oblasti je také Fakulta výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně. Ta je jedinečná především unikátním spojením výtvarných umění s fakultami technického zaměření, stejně jako Pedagogická fakulta MU – Katedra výtvarné výchovy.

Vedle těchto institucí s dlouholetou tradicí působí v Brně také řada organizací zřizovaných jinými subjekty. Ty jsou zpravidla zaměřeny na současnou výtvarnou tvorbu a tematicky spadají do oborů kresby, malby, fotografie, sochařství, designu, užitého umění aj. Z časového hlediska jsou zacíleny většinou na soudobou tvorbu nebo na období max. 2. poloviny 20. století. Významnou roli sehraává Muzeum města Brna, mezi jehož úkoly patří dokumentace uměleckého vývoje města Brna, a výstavní prostory Turistického informačního centra města Brna: Galerie mladých, Galerie u Dobrého pastýře, Galerie Kabinet, Prostor R2. Galerie mladých a Galerie U Dobrého pastýře přitom patří k legendárním výstavním prostorům českého undergroundu 60.–80. let 20. stol., jejich provoz nebyl přerušen žádnými politickými změnami.

Výstavní a galerijní činnost v Brně spoluvytvářejí také související festivaly a společenské akce. Těmi jsou např. Sochy v ulicích – Brno Art Open, představení výtvarných umění v ulicích města Brna, a mezinárodní Bienále grafického designu Brno, nebo tematický workshop Domu umění města Brna Urban Divan, stejně jako Týden výtvarné kultury, sestávající z diskusí, přednášek a dalšího doprovodného programu k danému tématu.

Z dotazníkového šetření vyplynul profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti největší zájem:

- galerie, výtvarné umění:
 - mladá a střední generace (20–49 let),
 - vyšší zastoupení žen,
 - středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní,
 - osoby v produktivním věku,
 - ochota platit vyšší než stávající vstupné na tyto akce u studentů vysokých škol,
- street art: umění v ulicích, např. sochy ve veřejném prostoru:
 - mladá generace a střední generace (15–39 let),
 - středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní,
 - studující a osoby v produktivním věku,
 - bezdětní,
 - převaha zájmu osob, jejichž rodnou řečí není český jazyk.

Žebříček oblíbenosti jednotlivých institucí ukázal velkou rezervu v návštěvnosti galerií, tento trend je patrný v celosvětovém měřítku.

Muzea

Zaměření na území města Brna a okolí je charakteristické pro Muzeum města Brna, které je městem zřizováno a jehož účelem je péče o doklady historického, stavebního a uměleckého vývoje. Muzeum je

umístěno v areálu středověkého hradu a pozdější barokní pevnosti Špilberk. Součástí muzea je též stálá expozice hraček v Měnínské bráně. Unikátní součástí muzea je vila Tugendhat, jejíž rekonstrukce byla dokončena v roce 2012. Jedná se o jedinou brněnskou památku zapsanou na seznam UNESCO, která v sobě nese vysoký kulturní, badatelský a turistický potenciál s mezinárodním přesahem. Z muzejních expozic zaměřených na dětského diváka je třeba zmínit nově otevřené Muzeum loutek při Divadle Radost.

Moravské zemské muzeum je spojeno kromě jiného s existencí pavilonu Anthropos, dokumentujícího celosvětově proslulé archeologické objevy z období starší doby kamenné na Moravě, nebo s unikátním památkem Leoše Janáčka. Do kategorie organizací zřizovaných Ministerstvem kultury ČR náleží i Technické muzeum v Brně, zaměřené na shromažďování dokladů o vývoji techniky na území Moravy a Slezska. Muzeum obsahuje expozice zaměřené jak na vybrané aspekty dějin techniky (dějiny dopravy, médií aj.), tak i na tradiční řemesla (nožířství, ulička řemesel, železářství), kulturu nevidomých prezentuje expozice Tyflocentra, včetně několika expozic v technických objektech rozmístěných v širším okolí města. Masarykova univerzita zajišťuje stálou expozici věnovanou osobnosti Gregora Johanna Mendela.

Mezi brněnská muzea patří také Diecézní muzeum Petrov s exponáty s církevní tematikou z historických období a Muzeum českého a slovenského exilu 20. století – soukromá instituce mapující politické souvislosti československých dějin 20. století

Co je z domácího i světového hlediska výjimečné, je přítomnost Muzea romské kultury (obdobně zaměřených institucí je na světě pouze několik). Instituce se zaměřuje na dokumentaci kultury, dějin a současnost romského etnika. Svým umístěním v centru vyloučené lokality a svým přesahem do volnočasových aktivit a aktivit provozovaných na poli sociální práce konfrontuje v souladu s moderními trendy činnosti muzejní povahy se zkoumáním živé kultury.

Dle dotazníkového šetření je profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti největší zájem, následující:

- víceméně všechny věkové ročníky (20–69 let),
- vyšší zastoupení žen,
- středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní,
- vyšší zastoupení osob v produktivním věku (podnikatelé, OSVČ + zaměstnanci).

Hvězdárna a planetárium

Spektrum činností Hvězdárny a planetária Brno zasahuje do oblasti vědy a vzdělávání dospělého publika i školní mládeže. Hvězdárna spolupracuje i s dalšími institucemi (např. v rámci vzdělávacích pořadů konaných v Knihovně Jiřího Mahena v Brně, na poli audiovizuálního umění – projekce při představeních Filharmonie Brno, s Akademií věd na Noci vědy a techniky či v kombinovaných projektech s akcentem na cestovní ruch s Turistickým a informačním centrem města Brna).

Knihovny

V knihovnictví působí následující instituce: Moravská zemská knihovna v Brně, Knihovna Jiřího Mahena v Brně a knihovny Masarykovy univerzity. První jmenovaná instituce je knihovnou s univerzálním fondem doplněným fondy specializovanými. Je určena k uchovávání konzervačního a historického fondu a plní současně funkci krajské knihovny v Jihomoravském kraji.

Knihovna Jiřího Mahena v Brně je naproti tomu institucí s regionální působností. Je zaměřena na budování univerzálního knihovního a informačního fondu ve všech relevantních formách (tištěné

dokumenty, AV dokumenty, e-zdroje) se zřetelem ke kulturním, vzdělávacím a informačním potřebám nejširší veřejnosti.

Podílí se na celostátních akcích, např. Týden knihoven, Noc s Andersenem, Muzejní noc, Den pro dětskou knihu, i na akcích městského či regionálního charakteru, jako Brno zdravé město, Týden vědy, Vánoce na brněnské radnici aj. V knihovně působí specializovaná pracoviště – Mahenův památník, informační středisko Europe Direct, které je součástí mezinárodní sítě, Centrum dětského čtenářství, knihovna pro nevidomé a slabozraké čtenáře. Oproti tomu knihovny Masarykovy univerzity jsou zaměřeny primárně na potřeby studentů jednotlivých fakult univerzity.

Velmi podstatnou součástí činností knihoven je vedle jejich hlavní role poskytování informací také funkce sociální a vzdělávací, spočívající v pořádání řady společenských a vzdělávacích akcí, včetně spolupráce s partnerskými městy města Brna.

V Brně se nachází řada specializovaných knihoven, ať se již jedná o zařízení vysokých škol, knihovny vědeckých institucí či o soukromé subjekty, jejich knižní fond je ale mnohdy profilován a zaměřen na omezenou čtenářskou skupinu.

V rámci dotazníkového šetření byl identifikován profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti (knihovny, informační centra) největší zájem:

- vyšší zastoupení žen,
- středoškolsky a vysokoškolsky vzdělání,
- studující, osoby v domácnosti, senioři.

Organizace zaměřené na více druhů činností a kulturní centra

Kromě institucí specializovaných na vybrané aktivity je v Brně několik kulturních center, která se soustřeďují na širší spektrum kulturních činností. Z organizací zřizovaných městem sem náleží v první řadě Turistické informační centrum města Brna, příspěvková organizace, která zajišťuje propojení kultury a cestovního ruchu. Turistické informační centrum města Brna vykazuje vysokou míru soběstačnosti, což je dáno kromě jiných faktorů úzkou vazbou zařízení na oblast cestovního ruchu.

V Brně působí několik dalších organizací, které plní funkci kulturních center zajišťovaných leckdy místními městskými částmi a nabízejí kulturní vyžití především pro jejich obyvatele. V Žabovřeskách je to Kulturní dům Rubín, v Židenicích Dělnický dům, v Králově Poli Semilasso, v Husovicích KS Musilka a dále Společenské centrum Bystřec, KC Dělník Líšeň, Kulturní a vzdělávací středisko „U Tří kohoutů“, Klub Leitnerova a Stadion Kounicova.

Některá střediska jsou vlastněná nebo provozovaná soukromými subjekty. Činnost jednotlivých center není omezena na předem daný okruh kulturních aktivit, zaměřují se na společenské setkávání místních obyvatel při různorodé skladbě kulturních pořadů nebo vzdělávacích a společenských akcí.

Z typického profilu kulturních center vybočují Skleněná louka, Fléda a centrum Stadec. Skleněná louka funguje jako multifunkční prostor s kavárnou, galerií, knihkupectvím a obchůdky, architektonickými kancelářemi, se zaměřením na netradiční a experimentální formy uměleckých performancí. Multikulturní centrum Stadec poskytuje prostor nezřizovaným (nejen) divadelním subjektům bez stálé scény, s koncentrací na scénické umělecké formy.

Brno postrádá odpovídající prostor typu kulturního centra určeného pro nezřizovanou tvorbu, přičemž poptávka po něm je dle zkušeností subjektů působících ve sledovaném odvětví velmi vysoká, a to jak ze strany tvůrců, tak diváků.

Dotazníkové šetření poskytlo profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti největší zájem:

- (kluby, klubová scéna – např. “Skleněnka”, Fléda):
 - mladší věkové ročníky,
 - vyšší zastoupení mužů,
 - studující (zejména VŠ),
- kulturně-historické památky (např. hrad a pevnost Špilberk, Tugendhat, Brněnské podzemí):
 - střední generace a starší ročníky,
 - lidé v produktivním a postproduktivním věku,
 - rodiny s dětmi.

Národnostní menšiny a propagace cizích kultur

Tato oblast kulturní tvorby je poměrně významná svými přesahy do ekonomické a sociální oblasti. Kulturní aktivity související s národnostními menšinami a propagací cizích kultur mohou prostřednictvím navázání mezinárodních kontaktů iniciovat nebo podpořit hospodářskou spolupráci jak v podnikání a průmyslu, tak i v cestovním ruchu (pomocí podpory vzájemné návštěvnosti obou regionů).

Organizace působící v Brně v této oblasti lze rámcově rozdělit do tří segmentů:

- sdružení a spolky národnostních menšin,
- spolky zaměřující se na propagaci cizích kultur,
- sdružení se zaměřením na činnost v oblasti folkloru cizích etnik.

Hranice mezi jednotlivými takto definovanými skupinami není ovšem v případě některých subjektů jednoznačná. Mezi organizace, které je možné zařadit do první skupiny, patří společnosti národnostních menšin evropských národů, zejména zemí sousedících s ČR. Tyto spolky se zaměřují na posilování národní identity svých členů a popularizaci jazyka své kultury. Některé z těchto organizací mají již dlouholetou tradici související s poválečnou historií Evropy; to se týká např. Řecké obce Brno, která je jedním z nejaktivnějších spolků národnostních menšin v Brně.

Samostatnou pozici mají organizace zaměřené na romskou menšinu. Tyto instituce se zaměřují sice z velké míry na terénní sociální práci, nicméně vydávají i vlastní tiskoviny a pořádají soutěže a festivaly s multikulturní tematikou.

Zatím méně četně jsou zastoupeny organizace příslušníků asijských a afrických národností, přestože jejich zastoupení v populaci českých a moravských měst vzrůstá. Přitom s ohledem na současné migrační trendy lze jen doporučit zacílení na propagaci a podporu vzdálených kultur a národnostních menšin (z asijských a afrických států), u kterých lze v budoucnu předpokládat intenzivnější integraci do většinové společnosti.

Z druhé skupiny spolků zaměřených na propagaci cizích kultur je možné vyzdvihnout organizace zaměřující se na evropské kultury.

Sdružení zaměřená na propagaci folkloru cizích kultur jsou v Brně zastoupena např. Lyceem Řekyň, které propagují folklor jedné z početně nejvýznamnější brněnské národnostní menšiny. Výrazné zastoupení subjektů zaměřujících se na japonské kultury (Brněnští otaku a Japonský akademický klub, Malé divadlo kjó genu).

Dle dotazníkového šetření je profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti největší zájem, takovýto:

- především mladá generace (20–29 let),
- lidé v produktivním věku (30–59 let),

- mírná převaha zájmu žen,
- bezdětní,
- studující,
- převaha osob, jejichž rodnou řečí není český jazyk,
- ochota platit vyšší vstupné na tyto akce u osob s nižší mírou vzdělání (vyučen s maturitou).

Folklor

Brno jedinečným způsobem kombinuje velkoměsto s prostředím, kde jsou dlouhodobě a intenzivně provozovány aktivity na poli folkloru. Jedná se o výjimečný fenomén, na kterém kromě jiných unikátních charakteristik brněnské kultury může město stavět svou budoucí kulturní politiku. Celé odvětví je přitom typické významným vkladem dobrovolnické práce.

Významným tělesem, působícím v této oblasti je Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů (BROLN). Ten v dnešní podobě plní úlohu „kulturního vyslance“ Českého rozhlasu v regionech a při slavnostních příležitostech, koncertuje spolu s regionálními muzikami a sólisty, pořizuje veřejné nahrávky a částečně se věnuje i studiové práci. Brno může těžit i z přítomnosti Vojenského uměleckého souboru Ondráš (zřizovaného Ministerstvem obrany ČR), který je v současnosti v ČR jediné profesionální těleso svého druhu, jež současně patří ke špičce ve svém oboru. Tato organizace je také spolupořadatelem F scény, každoročního cyklu letních folklorních večerů. Velké zastoupení mají v Brně také dětské folklorní soubory, například Brněnský Valášek, Iskerka, Javorníček, Jánošíček, Májiček aj. Jednotlivá uskupení svou činností zpracovávají lidovou kulturu různých oblastí Moravy či Slovenska. Celkem se v těchto subjektech sdružují stovky dětí z Brna a okolí a u mnoha z nich tato záliba přetrvává i do pozdějšího věku – z nich se pak stávají stejně početní členové v některém z „dospělých“ souborů – Javorník, Líšňáci, Májek, Pořana, Púčik, Slovákův krúžek v Brně, Tanečnica aj.

Sdružení a spolky

Řada sdružení vykonává osvětovou činnost ohledně tradičních uměleckých odvětví (hudba, divadlo, výtvarné umění aj.), mimo jiné mezi mládeží – Společnost přátel Muzea města Brna, Společnost přátel Moravské galerie, Spolek přátel Domu umění města Brna, Spolek přátel hudby při Filharmonii Brno, Ženský vzdělávací spolek Vesna, v oblasti folkloru pak Folklorní nadace VSPT Jánošík Brno, Sdružení přátel folkloru v Brně.

Některé organizace podporují ediční a vydavatelskou a vědeckou činnost ve společenských vědách oborech souvisejících s oblastí kultury (Moravskoslezská akademie pro vzdělání, vědu a umění, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Matice Moravská, Centrum pro kulturu a společnost a další).

Jiné společnosti pořádají významné, intenzivně navštěvované akce pro veřejnost a přispívají tak k oživení společenského života a setkávání spojeného s realizací kulturních aktivit (Společnost 1645, Společnost Renata, sekce vojenské historie, Šermířský spolek URSI a Československá obec legionářská).

Z 36 analyzovaných brněnských spolků, sdružení, klubů, organizací a společností jsou nejčastějším odvětvím, resp. středem zájmu obory umělecké, ať už výtvarné, hudební nebo literární a filmové. Jelikož je Brno také studentským městem, spousta organizací se věnuje zájmům studentů a obecně vzdělávání. Výjimkou nejsou ani spolky zaměřené na užší skupinu lidí, jejichž společné zájmy jsou takovouto aktivitou pouze podporovány. Některé z těchto organizací jsou zaměřeny na prosazování kultury, zájmů a ochrany práv handicapovaných skupin obyvatelstva.

Nakladatelství, literární akce, předčítání, recitály, autogramiády

V Brně jsou umístěna na jedné straně tematicky zaměřená nakladatelství a na straně druhé organizace s širokým portfoliem vydávané literatury a pestrou skladbou cílové skupiny (čtenářů) – tedy „širokoprilové“ instituce. Tematická nakladatelství ve městě Brně se ve velké většině zaměřují v první řadě na vydávání naučné literatury, což souvisí především s významným zastoupením vysokého školství v Brně.

Nakladatelství Atlantis je vydavatelem děl řady předních českých autorů, kupříkladu Milana Kundery, Ludvíka Vaculíka nebo Zdeňka Rotreka, zároveň ovšem vydává překlady zahraničních autorů, memoárovou tvorbu i poezii.

Nakladatelství Host patří v české literatuře k těm nejprestižnějším spolu se stejnojmenným časopisem, který se pravidelně věnuje reflexi a kultivaci české literární scény. Svým způsobem tak toto nakladatelství představuje výjimečnou literární velmoc. Činnost nakladatelství Atlantis a Host představuje právě tu část literární produkce, která má vedle neoddiskutovatelných kvalit přesahy a vazby na další oblasti kulturního působení. K dalším významným nakladatelstvím patří například Doplněk a Vakát.

V rámci sledování specifického prostoru brněnského nakladatelství a vydavatelství sehrává výraznou roli Šimon Ryšavý. Systematicky se věnuje vydávání titulů o městě Brně, o významných krajských i metropolitních osobnostech či osobnostech obce legionářské. Ve své „Kavárně pod hodinami“ realizuje autorská čtení, výstavy apod.

Poměrně pestrá je paleta organizací zaměřených na literární akce, předčítání, recitály a autogramiády.

Dle dotazníkového šetření je profil osob, které mají o návštěvu kulturních aktivit v této oblasti (literární akce, předčítání, recitály, autogramiády, autorské čtení) největší zájem, následující:

- starší generace nad 60 let,
- vyšší zastoupení žen,
- středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní,
- senioři a osoby v domácnosti,
- osoby, jejichž rodnou řečí je český jazyk.

Ostatní oblasti

Brněnskou kulturní scénu doplňují ještě oblasti nebo skupiny subjektů, které hrají v rámci brněnských kulturních aktivit spíše doplňkovou roli nebo které je obtížné zařadit do některé z výše prezentovaných tematických oblastí. Jedná se o oblast práce s mládeží, dále o oblast nadací, občanských sdružení, agentur na trhu s uměním a aktivit přesahujících do více kulturních oblastí.

Speciální kulturní aktivity pro práci s mládeží jsou součástí činnosti divadelních, muzejních, galerijních a dalších institucí popisovaných v jiných kapitolách, na které v této souvislosti odkazujeme. Klíčovou roli zde sehrává Středisko volného času Lužánky, školské zařízení Jihomoravského kraje, které má v Brně rozmístěno 10 poboček. Spektrum činnosti centra, jehož služeb ročně využije téměř 11 000 osob, je poměrně široké, od přehlídek amatérských divadelních souborů přes výukové programy pro školy v oblasti médií, podporu folklorních souborů a souborů jiných hudebních žánrů až po trendové akce dle aktuální společenské poptávky.

Významnou roli vedle institucí veřejných zřizovatelů (mezi které patří i městská část Brno-střed se svým Centrem volného času Botanka; Kulturní vzdělávací a informační centrum městské části Brno-Vinohrady a Kulturní a vzdělávací středisko U Tří kohoutů městské části Brno-střed) hrají také organizace spojené s církevními institucemi. Patří sem jak nadace, tak i občanská sdružení a organizace patřící do sítě obdobně zaměřených zařízení. Příkladem může být Salesiánské středisko mládeže v Brně Žabovřeskách. Činnost těchto institucí má opět podobně jako v případě organizací zaměřených na práci

s menšinami přesah do sociální oblasti (prevence sociopatologických jevů mládeže aj.) a generuje tak pro společnost významné vedlejší ekonomické efekty.

Nedílnou součástí kulturní scény města Brna jsou nadace, občanská sdružení a obdobně zaměřené instituce usilující o další rozvoj brněnské kultury. Spektrum jejich činnosti je široké, od institucí zaměřených na podporu činnosti v oblasti hudby přes organizace zacílené na podporu výtvarného umění po subjekty zaměřené obecně na podporu nekomerční umělecké tvorby z vícero oblastí (např. OTAART). Brněnskou kulturní scénu na tomto poli dotváří také Sdružení Bienále Brno, které sdružuje designéry, umělce a teoretiky za účelem propagace grafického designu.

Agentury na trhu umění nejsou sice kulturními institucemi, ale velmi významnou měrou se podílejí na zajišťování organizační stránky kulturního dění ve městě, včetně kompletní organizace významných kulturních akcí. Některé z nich se orientují převážně na oblast hudby, případně zprostředkování hudebních vystoupení. Jiné z uměleckých agentur působících na území města Brna se koncentrují svou činností na oblast divadla, klasické, rockové i lidové hudby, tance, výstav a prezentace českých umělců v zahraničí.

Zastoupena je ovšem i podpora současného českého výtvarného umění, organizace výstavních projektů a prezentace domácího umění na mezinárodním poli. Pomocí agentur na trhu s uměním nebo reklamních společností jsou v Brně zajištěny též některé z venkovních akcí festivalového typu, jakými jsou např. Ignis Brunensis nebo Ruská kultura v České republice.

S ohledem na skutečnost, že řada agentur působí na mezinárodním poli (jejich klienty jsou významná umělecká tělesa z Evropy i z dalších kontinentů), je žádoucí, aby město Brno dále s těmito subjekty rozvíjelo spolupráci (za účelem podpory kulturního dění ve městě a navázání mezinárodních kontaktů), tedy klasický příklad organizované a podporované akce typu "public city adventure". Její forma je samozřejmě limitována platnou legislativou vztahující se k problematice tzv. veřejné podpory.

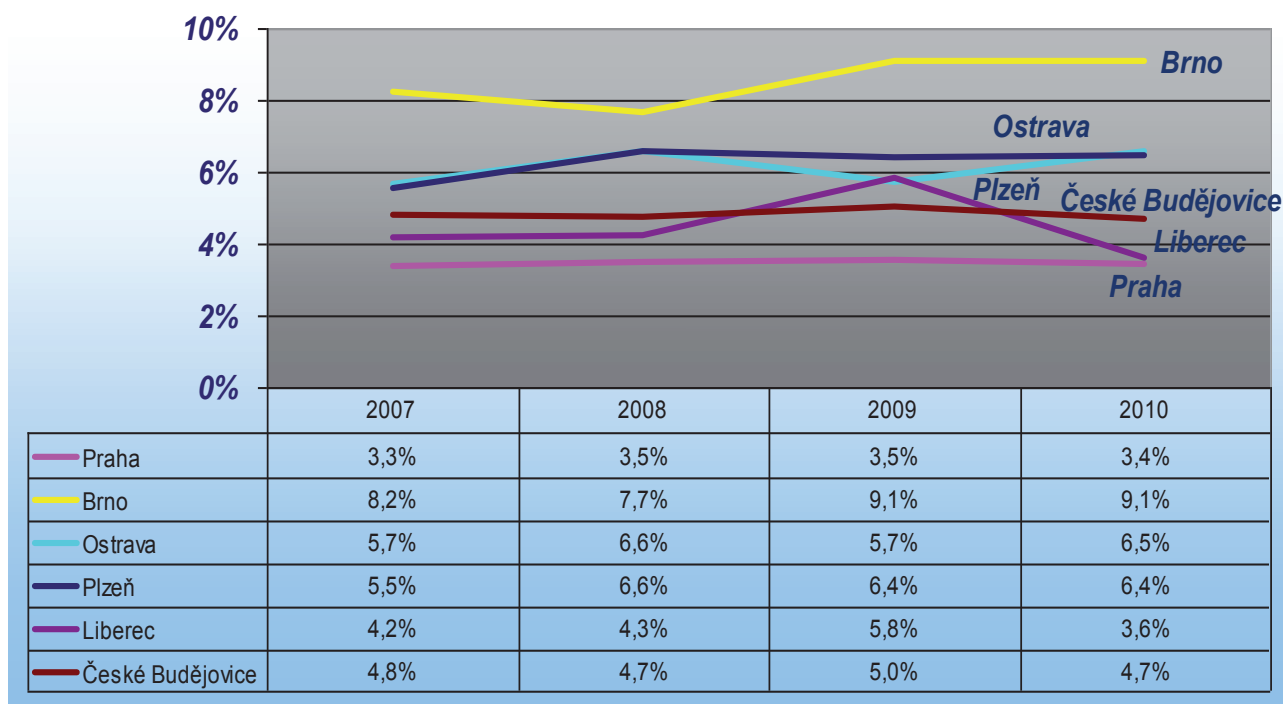
Turistické informační centrum města Brna pořádá většinu velkých městských akcí konaných v exteriéru města a organizuje také např. akci Den Brna – připomínku úspěšné obrany proti obléhajícímu švédskému vojsku za třicetileté války roku 1645. Připomínky období třicetileté války mají v Brně v rámci historicky zaměřených programů silnou tradici. Kulturní dění v Brně ovšem čeká na své obohacení i prostřednictvím akcí zaměřených na jiná historická období.

Multioborový charakter má také festival Brněnské kulturní HOSTování zaměřený na rozličné formy umělecké kreativity: literární čtení a prezentace, panelové diskuse, filmové projekce, expozice výtvarného umění, divadelní představení a koncerty. Organizátorem je nakladatelství HOST.

Ekonomické souvislosti

Problematiku ekonomických souvislostí kultury v Brně je potřebné vnímat ve dvou rovinách. První z nich je oblast stabilní podpory příspěvkových organizací města, pomocí které město zajišťuje dostupnost kulturní služby pro obyvatele města a regionu, a to tím, že město zajišťuje ekonomicky únosnou výši nákladů na návštěvu kulturních představení (cena vstupenky). V této situaci vyznívá příznivě, že město vydává ve srovnání s dalšími městy nejvíce prostředků na oblast kultury v rámci svého rozpočtu, a to jak v nominálních hodnotách, tak při přepočtu na 1 obyvatele.

Graf 1.: Informace o zastoupení výdajů na kulturu vůči celkovému rozpočtu měst ve městech Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec a České Budějovice

Zdroj: Magistrát města Brna, 2011

Druhou sférou je oblast dotací, jejichž distribuce pomáhá vytvořit přirozené konkurenční prostředí, v němž mohou koexistovat nejrůznější aktivity v nejširším spektru druhů a žánrů umění a v nejširším spektru produkčních modelů (aktivity volnočasové, neziskové, ziskové). Tato diverzifikace je po vzoru dalších měst, kde je podobný princip aplikován (Praha), v souladu s principy demokratické společnosti jedním z hlavních principů kulturního a uměleckého prostředí.

Umělecky kvalitní projekty se bez podpory z veřejných zdrojů neobejdou. Problémem veřejné scény je vliv současné hospodářské situace, která ohrožuje hlavní příjmy zřizovatelů kulturních institucí a může tak přímo ohrožovat prostředky do těchto organizací vkládané (kolikrát bez možnosti zřizovatele tyto vnější skutečnosti ovlivnit). Tato situace je nepříjemná též pro subjekty nezřizované scény. Ty jsou v řadě případů schopny dosáhnout u svých projektů výjimečné umělecké kvality. Motivační stimul v podobě výrazného spolufinancování aktivit ze strany příjemců dotací je zde určitou zárukou kvality. Je ale otázkou, zda je rozsah veřejných prostředků vkládaných do nezřizované scény dostatečný z hlediska dlouhodobé udržitelnosti. Za současné situace jsou subjekty z nezřizované scény nuceny vkládat velký objem dobrovolnické práce a vlastních financí do svých projektů.² To je dlouhodobě neudržitelné, a pokud se situace nezmění, může to vést k omezení tohoto segmentu brněnské kultury. Situaci dále komplikuje skutečnost, že zejména v době současného ekonomického útlumu se navíc stávají ještě omezenějšími sponzorské dary ze soukromého sektoru a výnosy nadačních fondů.

² Vazba mezi zřizovanou a nezřizovanou scénou a negativní dopad na případné ohrožení rozsahu financování veřejné scény na scénu nezřizovanou však vyplývá také ze skutečnosti, že nezřizovaná scéna je dílem realizována profesionálními umělci, kteří jsou placeni z financí organizací, které tvoří páteří systém kultury ve městě Brně.

Ekonomické souvislosti organizací zřizovaných městem

Město Brno poskytuje oproti jiným srovnatelným městům v ČR (Plzeň, Praha, Ostrava) největší část svého rozpočtu na celou oblast kultury ze všech. Oproti jiným městům také financuje velice rozsáhlou síť páteřních institucí, na jejichž finančním krytí se stát a Jihomoravský kraj podílí minimálním rozsahem. Sféra ekonomických výkonů příspěvkových organizací města je z pohledu toho, co může nositel strategie Statutární město Brno v brněnské kultuře dále rozvíjet, klíčová a je jí na tomto místě věnována patřičná pozornost. Celkové shrnutí základních globálních údajů o výkonech organizací zřizovaných městem je následující:

Tab. 1. Informace o výkonech organizací zřizovaných městem za rok 2010

Informace o výkonech organizací zřizovaných městem	Absolutní hodnoty
Návštěvníci (bez údajů z Knihovny Jiřího Mahena)	1 564 063
Počet akcí	5 094
Počet zaměstnanců/členů	1 652
Vývoj počtu návštěvníků za poslední 3 roky	roste
Procentní změna počtu návštěvníků	+1,5
Dotace zřizovatele bez odvodu z IF	643 435 000

Zdroj: Magistrát města Brna

Podrobnější údaje jsou uvedené v následujících tabulkách. Dostupná čísla (vývoj počtu úvazků, návštěvnost) prokazují poměrně stabilní situaci kulturního sektoru zřizovaného městem Brnem. Návštěvnost městských institucí v celkovém úhrnu v období let 2006 a 2010 rostla.³

Tab. 2. Vývoj návštěvnosti jednotlivých institucí zřizovaných městem Brnem

	2006	2007	2008	2009	2010
Národní divadlo Brno	249 140	286 048	292 361	288 403	308 163
Městské divadlo Brno	311 471	327 455	311 471	324 503	311 662
Centrum experimentálního divadla	64 049	70 897	76 554	76 304	88 231
Divadlo Radost	79 142	77 606	73 582	74 531	64 903
Filharmonie Brno	65 949	104 505	87 944	118 659	75 884
Muzeum města Brna	131 602	150 381	140 937	133 010	131 408
Dům umění Brno	77 332	102 800	29 737	34 238	44 190
Turistické informační centrum	253 804	378 800	379 543	352 238	492 832
Hvězdárna a planetarium Brno	76 082	81 480	91 181	97 037	43 810
Celková návštěvnost	1 308 571	1 579 972	1 483 310	1 498 923	1 561 083
Index změny vůči výchozímu roku	1,19	1,44	1,35	1,37	1,37
Knihovna Jiřího Mahena	2 384 322	2 327 589	2 182 691	2 149 467	2 158 776

³ Velice silnou návštěvnost mají standardně festivalové akce, případně akce pod širým nebem, které lákají návštěvníky již tím, že v řadě případů je vstup zcela volný.

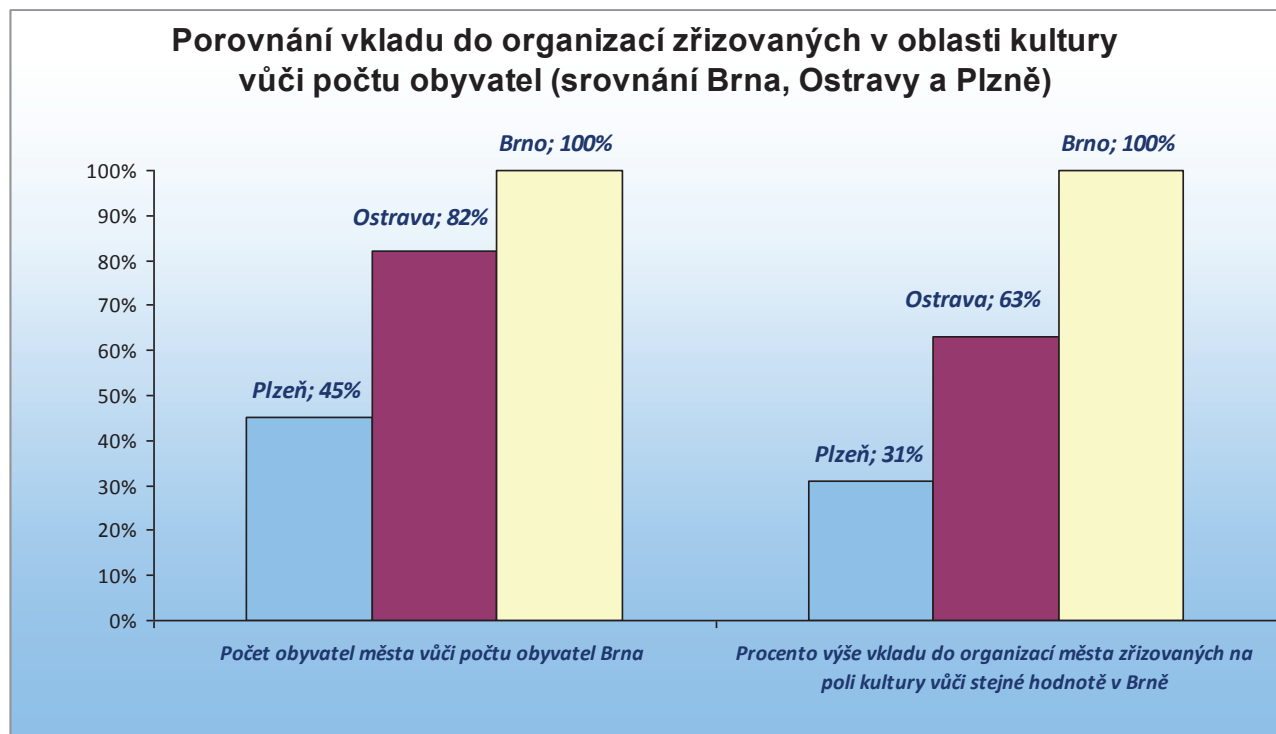
Tab. 3. Vývoj nákladů zřizovatele na chod příspěvkových organizací v oblasti kultury (bez odečtu odvodů z IF)

Instituce/Rok	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010
Národní divadlo Brno	206 245 000	243 731 000	272 923 000	279 028 000	288 195 000
Centrum experimentálního divadla	33 202 000	32 635 000	33 147 000	35 147 000	33 940 000
Městské divadlo Brno	153 362 000	156 931 000	164 443 000	171 576 000	163 178 000
Divadlo Radost	17 945 000	18 188 000	18 837 000	20 080 000	19 006 000
Filharmonie Brno	53 004 000	54 322 000	57 051 000	58 977 000	57 500 000
Muzeum města Brna	38 115 000	43 811 000	46 626 000	48 600 000	58 797 000
Dům umění města Brna	12 490 000	12 970 000	15 025 000	15 625 000	13 957 000
Turistické informační centrum města Brna	22 191 000	24 245 000	30 561 000	37 106 000	39 744 000
Hvězdárna a planetárium Brno	7 617 000	7 798 000	8 114 000	8 424 000	8 279 000
Knihovna Jiřího Mahena v Brně	48 489 000	50 494 000	51 697 000	56 216 000	56 142 000
CELKEM	592 660 000	645 125 000	698 424 000	730 779 000	738 738 000

Zdroj: Magistrát města Brna, výroční zprávy jednotlivých institucí

Město Brno přitom vykazuje také nejvyšší vklad do rozpočtů svých organizací zřizovaných v oblasti kultury v porovnání s dalšími alespoň částečně srovnatelnými městy ČR (Plzeň, Ostrava). Má-li Ostrava 82 % obyvatel Brna, její vklad do kultury odpovídá pouze 63 % výše vkladu do kultury v Brně. Podobnou optikou je třeba vnímat i srovnání s dalšími městy.

Graf 2.: Porovnání vkladu do organizací zřizovaných v oblasti kultury vůči počtu obyvatel (srovnání Brna, Ostravy a Plzně)

Zdroj: veřejně přístupné informace na webových stránkách jednotlivých měst

Ekonomické souvislosti nezřizované kulturní scény

Podle ankety mezi cca 290 vytipovanými subjekty se na brněnské nezřizované scéně, jiné než divadelní, pořádá ročně u necelé třetiny subjektů, které odpověděly na anketu (29,5 %), okolo 3 000 akcí s návštěvností cca 640 000 osob. Počet členů (případně zaměstnanců) těchto subjektů se pohybuje kolem čísla 5 000. U téměř 60 % respondentů počet návštěvníků pořádaných akcí v posledních letech roste.

Tab. 4. Informace o výkonech brněnských subjektů působících na divadelní scéně (jiné než zřizované městem a státem – výsledky anketního šetření)

Hodnoty získané z ankety mezi institucemi působícími na divadelní scéně v Brně	Průměrné hodnoty	Mediany	Celkem
Představení v Brně	67%	80%	-
Představení mimo Brno	33%	20%	-
Návštěvníci	7 500	3 500	63 820
Počet členů	64	25	545
Počet členů – herců	42	12	355
Procentní změna počtu návštěvníků	37%	35%	-
Z kolika % pokryje vstupné provoz Vaší organizace?	34%	30%	0%

Zdroj: DHV CR, spol. s r. o. - vlastní anketní šetření - 2011

Tab. 5. Informace o výkonech brněnských subjektů působících v jiných oblastech než na divadelní scéně (jedná se o subjekty jiné než zřizované městem a státem – výsledky anketního šetření)

Průměrné hodnoty získané z ankety mezi institucemi působícími v Brně (vyjma divadelní scény)	Absolutní hodnoty zaokrouhlené na sta	Průměrné hodnoty	Median
Počet akcí v Brně	-	71%	80%
Počet akcí mimo Brno	-	29%	18%
Návštěvníci	640 000	8 900	2250
Počet akcí	3 000	45	10
Počet zaměstnanců/členů	5 000	61	23
Počet zaměstnanců/členů věnujících se vlastní kulturní činnosti	2 000	21	9
Počet zaměstnanců/členů věnujících se zajištění chodu organizace	0	5	3
Počet zaměstnanců/členů - dobrovolníků	3 000	39	12
Vývoj počtu návštěvníků za poslední 3 roky	-	rostl	-
Procentní změna počtu návštěvníků	-	19%	-
Náklady	119 598 000	1 840 000	260 000

Zdroj: DHV CR, spol. s r. o. - vlastní anketní šetření - 2011

Možnosti dalšího rozvoje místní kultury spatřujeme v rozvoji financování těchto institucí z veřejných dotací. Nelze opomenout ani nedávný vývoj v Praze, která měla již možnost ověřovat některé změny v dotačním systému. Jedním z těchto principů je kromě zavádění víceletých grantů, spojených i s transformací příspěvkových organizací, a podrobného vypracování hodnotících kritérií relativně vyšší zastoupení dotací směřovaných do kulturní oblasti. Je třeba však mít na paměti, že pozice Prahy je do určité míry „ulehčena“ tím, že na území hlavního města je umístěna řada kulturních institucí, které jsou financovány přímo ze státního rozpočtu. Zátěž Prahy ohledně zajištění páteřního systému kulturních institucí je tak oproti Brnu a dalším velkým městům v České republice nižší. Praha je zároveň také krajem a má proto specifickou pozici.

Pokud srovnáme vklad veřejných prostředků do brněnské nezřizované scény, tak u většiny oblastí se pohybuje kolem 20 %. Vyšší zastoupení těchto zdrojů vykazují divadla a galerie.

Vedle veřejných zdrojů je další možností zajištění příjmu pro nezřizovanou scénu propojení ziskových zařízení (např. restauračních provozů nebo kaváren) s kulturními aktivitami typu galerií, kinosálu aj. To umožňuje v omezené míře subvencovat ze zmíněných provozů alespoň základní kulturní aktivity. Konkrétní příklady naznačují, že se jedná o perspektivní cestu jak alespoň částečně rozvíjet aktivity nezřizované kulturní scény (např. kinokavárna v Černých Polích). Partnerství veřejného sektoru zde může spočívat např. v poskytnutí pronájmů za zvýhodněnou cenu (opět v souladu s pravidly veřejné podpory) či jinou formou podpory.

Subjekty nezřizované scény poukazovaly v realizovaných průzkumech na problémy spojené s vysokými náklady na propagaci svých aktivit a pronájem prostor pro vykonávání své činnosti. Město Brno si je této skutečnosti vědomo a v rámci kapacitních možností infrastruktury svých příspěvkových organizací nabízí zvýhodněné ceny pronájmu technického zázemí a prostor pro vystupování souborů. Propagaci nezřizovaných uskupení město podporuje např. zvýhodněnými cenami za výlep plakátů prostřednictvím služeb Turistického informačního centra města Brna. Další zvýhodnění propagace probíhá u akcí, které získaly záštitu primátora města. Bohužel povědomí mezi nezřizovanou scénou o těchto možnostech je takřka nulové, což dokládá potřebu nezbytné informační kampaně.

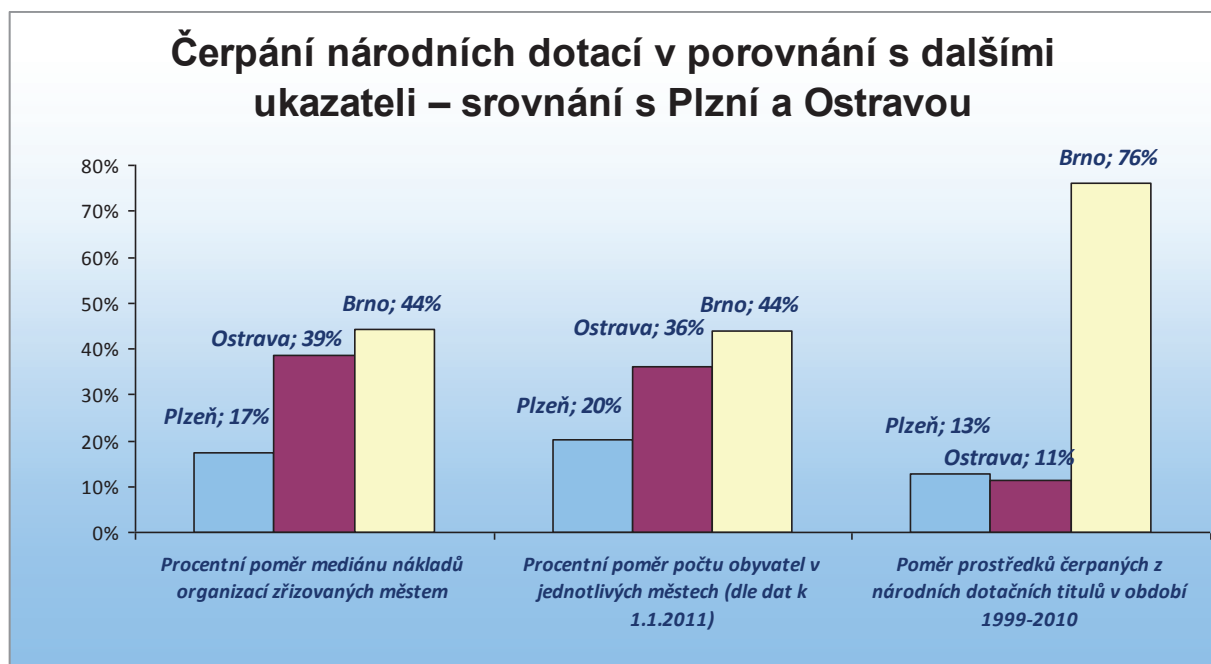
Je třeba na tomto místě doplnit, že prostředky do kultury nevkládá prostřednictvím dotací pouze statutární město Brno, ale v nezanedbatelné míře i jeho jednotlivé městské části, kterých je 29. Přesná kvantifikace prostředků putujících z těchto zdrojů do kultury je s ohledem na roztržičnost dostupných informací obtížná. Podobný systém funguje i v některých z dalších sledovaných měst.

Čerpání dotací z veřejných zdrojů

Tato kapitola byla vzhledem k velice složité problematice hodnocena pouze ze tří níže uvedených pohledů.

Organizace zřizované městem Brnem si vedou velmi dobře při čerpání národních dotačních titulů. Poukazuje na to prosté srovnání procentních poměrů částek čerpaných v Brně a v dalších srovnávaných městech, a to jak při porovnání počtu obyvatel v jednotlivých městech, tak mediánu celkových nákladů organizací zřizovaných městy.

Graf 3.: Čerpání národních dotací v porovnání s dalšími ukazateli – srovnání s Plzní a Ostravou

Zdroj: ČSÚ, výroční zprávy jednotlivých organizací, Administrativní registr ekonomických subjektů, vlastní výpočty

V těch oblastech, kde ukazatele při zohlednění mediánu celkových nákladů organizací za několik posledních let vycházejí pro město Brno hůře, lze tyto výkyvy vysvětlit buď jednorázovými investicemi, nebo výjimečnou činností některých z organizací.

Organizace zřízené ve městě Brně městem či Ministerstvem kultury spolupřádaly několik projektů podpořených z programu Culture na období 2007–2013.

Organizace působící na území města Brna si ve srovnání se srovnatelnými městy, která mohou v období 2007–2013 čerpat podporu prostřednictvím cíle Konvergence (tedy Plzeň a Ostrava), vede v čerpání prostředků velmi dobře, s 335 miliony alokované částky na projekty rozvoje infrastruktury a neinvestičních aktivit města Brna a organizací zřizovaných městem na poli kultury podpořené ze strukturálních fondů EU v období 2007–2013. U obou dalších srovnávaných měst (Ostravy a Plzně) jsou tyto částky podstatně nižší (Plzeň: 17 mil. Kč; Ostrava: 70 mil. Kč).

Výsledky dotazníkového šetření

Za účelem zjištění postojů veřejnosti bylo v období měsíců června a července 2011 realizováno dotazníkové šetření. Cílovou skupinou šetření byli obyvatelé města Brna starší 15 let. Zvláštní zřetel byl brán na sledování skupiny studentů veřejných i soukromých vysokých škol a vyšších odborných škol se sídlem v Brně, jakožto významných návštěvníků kulturních aktivit a programů. Jejich počet v průběhu školního roku dosahuje téměř 20 % celkové populace města. Při výběru respondentů byla zohledněna skladba obyvatelstva města, a to dle věkové struktury, pohlaví a dle hustoty osídlení jednotlivých městských částí. Kromě výše uvedených charakteristik (věk, pohlaví a bydliště) byly sledovány i další údaje respondentů (počet nezaopatřených dětí; nejvyšší dosažené vzdělání; současné zaměstnání, mateřský jazyk), které nejsou součástí výpočtu reprezentativního vzorku, ale vedly k přesnější interpretaci dat. Sběr dat byl realizován pomocí standardizovaného dotazníku. Počet získaných dotazníků: 1 013 kusů. Další podrobnosti o průběhu a metodice dotazníkového šetření jsou uvedeny v podrobné analytické zprávě k projektu.

Nejvíce spokojeni s kulturou jsou studující, mladší generace a osoby s vysokoškolským vzděláním. Tyto skupiny současně kladou vyšší nároky na odstranění případné nedostatečné informovanosti. Většina respondentů přitom jako nejčastěji používaný zdroj informací uváděla webové stránky. Nelze zapomenout, že nízkou míru informovanosti uváděly starší ročníky, ty využívají hlavně tiskoviny a bulletin.

Odpovědi týkající se překážek častějších návštěv kulturních akcí upozornily na to, že se způsobem získávání informací jsou nejvíce nespokojeni studenti vysokých škol a vysokoškolsky vzdělaní lidé. Zmíněné skupiny přitom projevují současně u převážné většiny kulturních akcí, v porovnání jednotlivých skupin obyvatelstva dle vzdělání, nejvyšší zájem o kulturní dění.

Žebříček oblíbenosti jednotlivých institucí současně zdůraznil velkou rezervu v návštěvnosti těch typů institucí, které se umístily na jeho konci; jsou to tyto kategorie:

- galerie,
- tanec,
- literární akce,
- národnostní a etnická kultura.

Za významné považujeme časté odpovědi poukazující na špatnou dostupnost kulturních akcí a na nedostatečnou informovanost o pořádaných kulturních akcích a aktivitách. Posílení dostupnosti nebo reorganizace míst pořádání jednotlivých akcí je třeba realizovat u aktivit určených starším věkovým ročníkům (nad 60 let věku) a pro nejmladší dotazovanou věkovou kategorii (15–19 let).

Na základě obecných závěrů dotazníkového šetření lze konstatovat, že omezenou nabídku kulturních aktivit kriticky hodnotí respondenti z řad vysokoškolsky studujících, do určité míry i z řad podnikatelů

a zaměstnanců. Získané odpovědi poukazují na potřebu lepší informovanosti a propagace a lepší dostupnosti kulturních akcí. Kromě toho by motivovala respondenty k častější návštěvě bohatší a kvalitnější nabídka kulturní produkce.

Z šetření dále vyplývá potřeba zvýšení informovanosti a propagace činnosti institucí, které z celkového hodnocení respondentů vyšly nejhůře. Respondenti jsou zmíněné instituce schopni hodnotit jen obtížně, protože jejich činnost pro ně není dostatečně známá a propagovaná. Jejich zástupci by měli posílit povědomí o náplni své činnosti a provozovaných aktivitách. Týká se to následujících kategorií:

- kulturní zařízení etnických a národnostních minorit (např. Muzeum romské kultury),
- zařízení pro děti a mládež,
- kulturní a vzdělávací střediska,
- informační centra,
- veletrhy,
- open air akce – slavnosti pod “širým nebem”, festivaly.

Zpětná vazba od respondentů naznačuje, že pro město Brno je smysluplné rozvíjení potenciálu nemovitého kulturního dědictví a jeho propagace, rozvíjení a zachování urbanistických hodnot v území a dále sféry divadel, festivalů a akcí pod širým nebem. Názory respondentů v souvislosti s atraktivitou města Brna pro mezinárodní cestovní ruch směřují k významu památek a architektonického dědictví a dále k roli veletrhů, festivalů a venkovních akcí.

SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
Významný a stabilní podíl výdajů na kulturu v městském rozpočtu. Vybudovaný a fungující systém páteřních organizací. Přiměřený rozsah investic do infrastruktury kulturních zařízení ve městě. Příznivé ekonomické ukazatele organizací zřízených městem. Stabilizovaná návštěvnost organizací zřizovaných městem. Pořádání kulturních akcí mezinárodního významu. Úspěšnost v získávání evropských grantů. Služby městské knihovny na celém území města. Dynamická a tvůrčí komunita nezřizované scény. Kulturní a vzdělávací aktivity realizované institucemi i občanskými iniciativami (folklor, sborový zpěv a jiné). Existence kulturních institucí i mimo centrum. Rozmístění kulturních center v městských částech. Koncentrace vysokých škol. Vysoké a střední školy s uměleckými obory. Existence studií ČT a ČRo. Zavádění nových kulturních komunikačních projektů a aktivit (Muzejní noc, projekt otevřených ateliérů a jiné). Rozsáhlá podpora akcí pod širým nebem. Přítomnost oborů spadajících do kreativních průmyslů a manažersko-kulturních oborů. Fenomén vily Tugendhat – památky UNESCO.	Neexistence kooperativního financování kultury v České republice a z toho vyplývající nutnost města Brna plně financovat zřízené kulturní instituce. Nedostatečná medializace a marketing kulturního života města. Roztříštěnost informací o kulturním dění a absence jednotného informačního systému. Proměnlivé ekonomické prostředí pro působení nezřizované kulturní scény. Nedostačující kapacita a vybavenost poboček městské knihovny. Nedostačující kapacita parkovacích míst v okolí kulturních institucí. Absence sálu pro symfonické koncerty.

Příležitosti	Ohrožení
Pořádání diskusních fór o kultuře. Příznivé podmínky související s kvalitou života. Optimální velikost města, jeho architektonické a urbanistické kvality, jeho historie. Rozvíjející se potenciál uživatelů kulturních aktivit. Využití rozvojových ploch a brownfields pro umístění kulturní infrastruktury. Vysoké zastoupení studentů. Významná tradice folkloru. Vysoká koncentrace kulturních institucí MK ČR. Potenciál v rozšíření kulturní infrastruktury v rámci rozvojových projektů města. Potenciál kreativních průmyslů (připravovaný projekt kreativního centra). Potenciál projektů slučujících komerční provozy (restaurace, kavárny) a nezřizované kulturní aktivity. Rozvoj nezřizované scény. Rozvoj specializovaných knihoven v rámci rozvoje vysokých škol včetně pokračování digitalizace. Rozšíření časové dostupnosti institucí. Zvyšující se poptávka po kulturních službách u některých institucí v souvislosti s ekonomickou krizí. Možnost kooperativního využívání rezervačních systémů.	Nedostatečná podpora kulturních organizací ze strany státu a kraje. Neexistence systému kooperativního financování. Pokles příjmů města. Demotivující legislativní rámec pro podporu kulturních aktivit ze strany soukromých subjektů. Snižování návštěvnosti v důsledku snižování životní úrovně. Nedostatek financí na obnovu kulturní infrastruktury. Nedostatečná propagace brněnské kultury doma i v zahraničí. Nízký zájem o akce zaměřené na menšiny.

Benchmarking příkladů dobré praxe

Program obsahuje příklady úspěšného využití kulturních specifík vybraných měst v Nizozemí. Na těchto příkladech je ilustrováno, jakým způsobem se dosáhlo rozvoje lokálního kulturního prostředí, a to zejména s ohledem na:

- zachycení kulturní identity těchto měst spolu se zapojením kulturních institucí,
- iniciativy a typy spolupráce mezi kulturními institucemi.

Ke srovnání byly využity příklady měst Rotterdam, Eindhoven a Utrecht. Dosažení pokroku v rozvoji místní kultury bylo v případě každého z uvedených měst spojeno s významnými lokálními akcemi.

Ze srovnání jednotlivých zkušeností ze jmenovaných měst vyplynulo, že spolupráce jednotlivých institucí může být vedena celkovou koncepcí a vizí města, která je postavena na jeho jedinečných charakteristikách tzv. "DNA". Ta může být nalezena ve sdílených příbězích z historie města, historie samotné (důležitá historická fakta), silných ekonomických faktorech, které mají vlastní historii, tradici aj. Tato témata mohou být transformována do hudebních projevů, výstav, manifestací v muzeích a koncertních halách, ale také v ulicích, na náměstích, ve školách atd.

Spolupráce mezi institucemi je přitom pro posílení kulturní image města klíčová. Kulturní akce, které pozitivně přimějí kulturní instituce k participaci, dokáží vytvořit a povzbudit energii ve městě. Důležitá část rozpočtu byla vyhrazena podpoře dílčích iniciativ obyvatel města a podnikatelů. Ti mohli předložit své

plány s popisem ideového pozadí jejich projektů, přehledem příjmů a výdajů, předpokládané návštěvnosti a plánu publicity.

Ze zahraničních zkušeností dále vyplynulo, že rizikovým místem podpory kulturního dění a kulturního života byla otázka dlouhodobé finanční udržitelnosti podobných aktivit. Zajištění finanční udržitelnosti bylo dosaženo delegováním konkrétních odpovědností mezi jednotlivé organizace. Například v Rotterdamu převzala odpovědnost za Rok architektury Nadace rotterdamských festivalů (etablovaná instituce existující 10 let, odpovědná za koordinaci festivalů a různých akcí). Tato instituce mohla využít a posílit existující síť festivalů a kulturních institucí. Byla rovněž schopna zajistit participaci nebo příspěvek kulturních institucí, organizátorů různých akcí, architektů, amatérských klubů a organizací k programu Roku architektury.

V řadě strategií kultury měst se vedou debaty na téma nejúčinnějšího stimulu kulturního rozvoje města. V mnoha případech se debata točí kolem investic do infrastruktury (např. výstavba muzeí, divadel, operních domů aj.) a peněz na kulturní a programovou náplň nově vzniklých budov (operní produkce, představení, prostředky na výstavní činnost, taneční produkce aj.). Jedná se o klasické dimenze kulturních politik, které by měly být ve vyrovnaném poměru.

Často opomíjena je organizační kapacita města. Mohou spolu kulturní instituce dobře komunikovat? Je způsob jejich organizace dostatečný a flexibilní? Jsou schopny dostat se jednoduše k soukromým společnostem (sponzorům), amatérskému kulturnímu životu a entusiastickým skupinám dobrovolníků? Jsou schopny dobré propagace a marketingu? Jsou schopny jednoduše a profesionálně zajistit technické aspekty svého chodu? Je k dispozici patřičná infrastruktura nebo rutina, která zajistí udržení know how, sítě personálních kontaktů uvnitř jednotlivých institucí a organizací? Zde je možné na základě zahraničních zkušeností spatřovat další sféru rozvoje podpory městských kulturních aktivit.

Platforma spolupráce organizací v oblasti kultury

Koordinační skupina pro Program rozvoje kultury města Brna

Pro účely naplňování Programu je navržena platforma spolupráce organizací v oblasti kultury. V této oblasti působí v Brně celá řada subjektů, od zřizované scény přes velmi rozsáhlou a proměnlivou strukturu subjektů scény nezřizované. Významnou roli sehrává v Brně také umělecké školství všech stupňů. Do oblasti kultury vstupují prostřednictvím vkladu svých finančních prostředků územněsamosprávné celky (statutární město Brno, Jihomoravský kraj) a také stát (prostřednictvím Ministerstva kultury ČR). Je tedy zřejmé, že rozvoj kulturní scény se neobejde bez funkční formy vzájemné komunikace a spolupráce všech subjektů, které projeví zájem o aktivní účast na naplňování a realizaci předkládaného programu.

Značná část kulturní obce i široké veřejnosti projevila především v evaluační fázi programu velký zájem o témata spojená s rozvojem kultury v Brně a upozornila na potřebu spolupráce i expertního přístupu ke strategickému plánování v kultuře. Z uvedených důvodů hodlá statutární město Brno vytvořit platformu spolupráce partnerů v oblasti kultury. Tu zajistí koordinační skupina pro Program (dále jen Skupina) definovaná tímto Programem a její koordinátor.

Poslání Skupiny

Posláním Skupiny je vytvářet partnerství mezi odbornou veřejností, kulturní obcí a veřejnou správou, podporovat a zajišťovat jejich dlouhodobě udržitelnou vzájemnou komunikaci a spolupráci a konkretizovat a rozvíjet Program. Smyslem a předpokladem tohoto partnerství a vzájemné spolupráce je shoda na navrhovaných prioritách a strategických cílech rozvoje kultury ve městě Brně.

Složení Skupiny

Skupina bude složena ze zástupců těchto oblastí:

- dva zástupci akademické sféry, jedním z nich je předseda poradního orgánu pro kulturu náměstka, resp. náměstkyně primátora města Brna pro oblast sociálně-kulturní (dále náměstek primátora),
- čtyři zástupci statutárního města Brna:
 - náměstek primátora,
 - předseda, resp. předsedkyně Finančního výboru Zastupitelstva města Brna,
 - předseda Komise Rady města Brna pro kulturu,
 - vedoucí Odboru kultury Magistrátu města Brna,
- tři zástupci veřejnou správou nezřizovaných kulturních organizací působících v Brně,
- tři zástupci zřizovaných kulturních organizací působících v Brně,
- jeden zástupce Turistického informačního centra města Brna, příspěvkové organizace.

Předseda a místopředseda Skupiny

Předseda a místopředseda Skupiny (dále „předseda“ a „místopředseda“) jsou voleni na prvním zasedání Skupiny z členů Skupiny. Předseda zejména:

- a) svolává zasedání Skupiny,
- b) zve na zasedání hosty,
- c) informuje o činnosti Skupiny veřejnost,
- d) verifikuje informace o činnosti Skupiny zpracované pracovníkem Tiskového střediska Magistrátu města Brna (dále jen TIS MMB) nebo koordinátorem.

V nepřítomnosti je zastupován místopředsedou Skupiny.

Koordinátor skupiny

Koordinátor Skupiny (dále „koordinátor“) je zaměstnancem Odboru kultury Magistrátu města Brna. Mezi úkoly koordinátora patří:

- a) administrativní a organizační zajištění činnosti Skupiny,
- b) pravidelné informování veřejnosti o činnosti Skupiny – ve spolupráci s pracovníkem vztahů k veřejnosti TIS MMB a na základě odsouhlasených výstupů předsedou Skupiny.

Host

Hostem je odborník, popřípadě zaměstnanec MMB, který se projednávanou problematikou zabývá. Host (hosté) je zván (jsou zváni) na zasedání Skupiny k jednotlivým projednávaným tématům/bodům předsedou Skupiny. Jako stálí hosté budou na zasedání Skupiny zváni: zástupce Kanceláře primátora města Brna – Kanceláře strategie města, zástupce Tiskového střediska MMB. Hosté nemají hlasovací právo.

Mechanismus fungování Skupiny

Zástupci akademické sféry, města, nezřizovaných a zřizovaných organizací reprezentují, zastupují a zprostředkovávají zájmy těchto subjektů. Členy Skupiny jmenuje náměstek primátora na dobu do konce volebního období. Členství ve Skupině je čestné, bez nároku na honorář a zaniká uplynutím doby, na kterou je člen jmenován, odstoupením, úmrtím, případně odvoláním náměstkem primátora.

Práci Skupiny řídí předseda, v jeho nepřítomnosti místopředseda. Skupina se schází minimálně čtyřikrát ročně. Mimořádné zasedání může svolat náměstek primátora nebo předseda.

Zápis ze zasedání Skupiny pořizuje koordinátor, jeho odsouhlasení provádí předseda Skupiny a dva ověřovatelé, kteří jsou voleni na každém zasedání Skupiny. Zápis je zveřejňován na internetových stránkách města Brna. Na těchto stránkách je rovněž zveřejněno aktuální složení Skupiny, včetně případných pracovních sekcí.

Skupina spolupracuje s poradním orgánem náměstka a dalšími relevantními orgány veřejné správy a kulturními i dalšími organizacemi na úrovni města i vyšších správních celků. Skupina může dle své potřeby přizvat na zasedání hosty, zřizovat pracovní sekce, pořádat veřejná setkání, diskuze či kulaté stoly.

Výsledky činnosti a vypracované návrhy k realizaci předkládá Komise Rady města Brna pro kulturu předseda Komise Rady města Brna pro kulturu spolu s předsedou Skupiny.

Vlastní mechanismus činnosti Skupiny dále upravuje vnitřní předpis Skupiny, jímž je statut.

Náplň činnosti skupiny

- aktualizace, konkretizace a rozvíjení Programu,
- vypracování akčních plánů na určité období,
- návrh změny v podpoře kulturních aktivit na území města formou dotací a zavedení víceletých dotací (grantů).
- participace na přípravě projektu zaměřeného na komunikaci s veřejností a podporu udržitelné platformy spolupráce.

Ad a) Aktualizace, konkretizace a rozvíjení Programu

Podmínkou rozvoje kultury v Brně je konsensus subjektů působících v tomto odvětví. Předmětem činnosti koordinační skupiny proto bude aktualizace, konkretizace a rozvíjení Programu včetně vypracování akčních plánů na konkrétní období. Takto dopracovaný Program poskytne základ stabilnímu partnerství a dlouhodobé spolupráci odborné veřejnosti, kulturní obce a veřejné správy města Brna.

Ad b) Vypracování akčních plánů na určité období

Návrhová část programu předkládá soustavu doporučení pro rozvoj kultury v Brně, jejichž realizace bude záviset na shodě partnerů. Na základě Programu a jeho aktualizované a konkretizované návrhové části budou vypracovány akční plány na konkrétní období.

Ad c) Návrh změny v podpoře kulturních aktivit na území města formou dotací a zavedení víceletých dotací (grantů)

Jedním ze stěžejních cílů Skupiny bude úprava či případné vypracování nového návrhu týkajícího se podpory kulturních aktivit na území města formou dotací a zavedení víceletých dotací (grantů).

Ad d) Participace na přípravě projektu dlouhodobě udržitelné platformy spolupráce.

Skupina se bude podílet na přípravě projektu dlouhodobé platformy spolupráce, tvořené koordinační skupinou a pracovními skupinami expertů. Garantem projektu bude statutární město Brno a jeho partnery univerzitní pracoviště a organizace působící v kultuře. Projekt bude navazovat na strategické dokumenty v oblasti kultury města Brna, Jihomoravského kraje, České republiky a Evropské unie, závěry projektu Institutu umění – Divadelního ústavu „Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR“ a Usnesení Evropského parlamentu o uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví. Projekt povede k podrobnému zmapování kulturní obce, jejích potřeb a potenciálu a definování cílů spojených s rozvojem kultury města Brna.

Návrhová část

Město Brno bylo vždy přirozeným centrem pro setkávání, prolínání a vzájemné obohacování různých kultur. Potenciál, který z této pozice historicky vyplývá, často využívalo a nyní cíleně a důsledně využívá svobodným, otevřeným a kreativním způsobem. Základem rozvoje kultury v Brně je proto zejména ochrana, rozvíjení, prověřování a prezentace zděděných kulturních hodnot a jejich přirozené uplatňování ve všech oblastech života.

Úkolem města v oblasti udržení a rozvoje kultury je především podpora vytváření optimálních organizačních a ekonomických podmínek existence kulturních subjektů, a to v užším i širším slova smyslu. Žádoucím cílem je kultivace vazeb mezi kulturou a dalšími oblastmi života ve městě, při vědomí, že kulturu vnímáme jako médium zprostředkování a pěstování základních hodnot svobodné, demokratické společnosti. Kultura v Brně by měla být i katalyzátorem inovací, významným nástrojem udržení a zvyšování úrovně kvality života ve městě i jeho ekonomického potenciálu. Působí též jako důležitý prvek upevňování sociální soudržnosti a prevence patologických jevů ve společnosti. Úroveň a dostupnost kultury nejen obohacuje životy občanů a povzbuzuje jejich individuální kreativitu, smysluplně naplňuje volný čas, ale také významně ovlivňuje ekonomické a sociální aspekty života města, úspěšnost a kvalitu vzdělávání a výzkumu a přispívá v mnoha ohledech ke zvyšování konkurenceschopnosti města v kontextu celé Evropy. Rozvoj kultury tak posiluje pozici města nejen jako přirozeného moravského kulturního centra, ale i v rámci celé České republiky, Evropy i světa. Zvyšuje se tím též přitažlivost Brna pro nové obyvatele a investory.

Vzhledem k silné a diverzifikované kulturní infrastruktuře, která za předpokladu správného nastavení priorit a definování nástrojů umožní docílit mimořádného synergického efektu, je hlavním smyslem kulturní politiky města Brna využít potenciál jednotlivých kulturních institucí, iniciativ a projektů. Prosazování kulturní politiky města se proto bude orientovat především na intenzivnější využití možností stávajících kulturních institucí, projektů a aktivit, které udržují kulturní a historickou identitu města a zároveň ji aktuálně utvářejí a posilují. Identitou přitom rozumíme jednoznačně rozpoznatelnou kombinaci hodnot, specifických kulturních tradic a způsobů institucionálního či individuálního jednání kulturní produkci. Kultura je tedy pro Brno jedním ze základních kamenů jeho pozitivního vývoje.

Tato identita nebyla doposud adekvátně pojmenována a prakticky využívána. Pojmenovat a posílit identitu Brna v oblasti kultury, respektive zvýraznit jeho specifické postavení na kulturní mapě ČR a Evropy bude jedním z hlavních úkolů kulturní politiky města a z ní vyplývající kulturní strategie.

Podmínkou pro úspěšné naplnění této kulturní strategie bude také schopnost interpretovat a aplikovat dostupné výstupy a poznatky současného stavu kultury ve spojení s dalšími rozvojovými strategiemi města Brna. Důležité se to jeví zejména v oblasti orientace na služby, inovace, výzkum a vzdělání a v oblasti socio-demografických proměn. Důraz by proto měl být kladen na schopnost integrovat kulturu především do dlouhodobých projektů a strategických rozhodnutí naplňujících rozvojový potenciál města. Důležité jsou schopnost spolupráce jednotlivých aktérů kulturního života a projekty dlouhodobého rázu přesahující svým významem lokální horizont. U těchto aktivit je jednak předpoklad buď vysoké aktivní participace občanů a návštěvníků města Brna, nebo výrazný marketingový potenciál směřující k posílení jména města.

Na závěry analytických zjištění reaguje návrhová část. Ta vychází z vize, kterou lze shrnout do následujících bodů:

- a) Kultura bude hrát i v následujících letech významnou roli v životě města Brna jako katalyzátor jeho uměleckého, kulturně-výchovného, duchovního, ekonomického a sociálního rozvoje.
- b) Město Brno bude intenzivněji využívat své příznivé geografické polohy i tradice, které specifickým způsobem absorbují evropské i globální kulturní vlivy. Tyto přednosti využije zejména v oblasti rozvoje cestovního ruchu jako atraktivní kulturní destinace.

- c) Prostor pro využití a produkci kulturních hodnot musí zůstat přístupný, otevřený a dostupný. Musí však být stanoveny priority posilování těch aspektů kulturního života města, které přinášejí nejvýraznější sociální a kreativní benefity, při posilování jednoznačně rozpoznatelné kulturní identity Brna.

Takto chápaná vize kulturní politiky umožňuje formulovat konkrétní cíle a opatření, které přispějí k žádoucímu stavu kultury v příštích letech.

Prioritní osy:

1. infrastruktura a financování
2. marketing, propagace a spolupráce
3. cestovní ruch a kulturní destinace

Strategické cíle, kterých má být dosaženo, jsou tyto:

Strategické cíle:

1. Dosažení vyšší míry vícezdrojové kooperativní formy financování brněnské kultury.
2. Zmapování socio-ekonomického potenciálu kultury.
3. Udržení a rozvíjení páteřní kulturní infrastruktury města (tj. městské a státní organizace).
4. Prohlubování a rozšiřování aktivit spojených s identitou města.
5. Podpora projektů, které jsou ojedinělou prezentací kulturního potenciálu a aktivit ve městě Brně.
6. Podpora projektů naplňujících cíle kulturní politiky města Brna, které se ucházejí o podporu z jiných než vlastních finančních zdrojů města.
7. Udržení stability systému a precizace principů dotační politiky města Brna s vazbou na cíle jeho kulturní politiky.
8. Zlepšení informovanosti o kulturních akcích zřízením jednotného městského informačního zdroje.
9. Zefektivnění způsobu rezervace a prodeje vstupenek na kulturní akce.
10. Posílení prezentace města jako kulturní destinace.

Strategie dalšího rozvoje kultury bude realizována jednotlivými aktivitami prostřednictvím soustavy doporučení Koordinační skupiny na základě aktualizace, konkretizace a rozvoje jednotlivých prioritních os a jejich opatření – viz příložená tabulka

PRIORITA A: INFRASTRUKTURA A FINANCOVÁNÍ		PRIORITA B: PROPAGACE, MARKETING A SPOLUPRÁCE		PRIORITA C: CESTOVNÍ RUCH A KULTURNÍ DESTINACE	
Opatření A.1 Infrastruktura	Opatření A.2 Financování	Opatření B.1 Propagace, marketing	Opatření B.2 Spolupráce	Opatření C.1 Prostředí ČR	Opatření C.2 Zahraničí
A.1.1 Podpora a revitalizace stávající kulturní infrastruktury města a podpora rozvoje nové	A.2.1 Směrování k nastavení kooperativní formy financování	B.1.1 Větší podpora a rozvoj publicity připravovaných a probíhajících kulturních akcí	B.2.1 Spolupráce města a městských částí	C.1.1 a C.2.1 Zvýšit tvorbu kompaktní turistické nabídky v oblasti kulturních akcí ve městě – coby nabídky kulturní destinace	
A.1.2 Podpora kreativních průmyslů	A.2.2 Udržení stability systému a precizace principů dotační politiky města Brna s vazbou na cíle kulturní politiky města	B.1.2 Zřízení jednotného městského informačního zdroje o probíhajících kulturních akcích	B.2.2 Dlouhodobé plánování významných kulturních akcí	C.1.2 Širší provázání marketingu a propagace kulturních aktivit s aktivitami TIC	C.2.2 Zvýšení spolupráce v oblasti kulturní turistiky s partnerskými a spřátelenými městy
A.1.3 Zlepšení dopravní dostupnosti kulturních zařízení	A.2.3 Skolení pro žadatele a příjemce městských dotací	B.1.3 Zvyšování podpory společného marketingu kulturních akcí	B.2.3 Spolupráce města a nepříspěvkových, nezřizovaných organizací při vzájemné propagaci v domácím i zahraničním prostředí	C.1.3 Možnost kooperativního využívání rezervačních systémů	C.2.3 Přímé nasměrování pobídek v cestovním ruchu v Brně na dopravní, zejména pak letecké společnosti
A.1.4 Zkvalitňování a rozvoj veřejných prostorů pro kulturní a umělecké aktivity	A.2.4 Podpora páteřních kulturních organizací města	B.1.4 Zajištění základních cizojazyčných informací o probíhajících kulturních akcích	B.2.4 Koordinace a plánování významných kulturních akcí v Brně a okolních městech středoevropského regionu (např. Vídeň, Praha, Bratislava)	C.1.4 Systematická práce s tuzemskými in-comingovými agenturami v oblasti destinační kulturní a zážitkové nabídky	C.2.4 Akcent na kontinuální spolupráci se zahraničními cestovními kancelářemi
	A.2.5 Příprava na programovací období 2014-2020	B.1.5 Posilování role moderních technologií v propagaci kulturních institucí	B.2.5 Podpora spolupráce se subjekty nezřizované scény	C.1.5 Prohlubovat a rozšiřovat aktivity spojené s identitou města.	C.2.5 Vyšší míra využívání zahraničních profesních a cestovatelských internetových portálů i tištěných materiálů a periodik zaměřených na cestovní ruch
	A.2.6 Další rozvoj přípravy a čerpání prostředků z komunitárních programů a strukturálních fondů EU	B.1.6 Kontinuální zlepšování způsobu nabídky služeb, jejího zpřehlednění, zatraktivnění a zvýšení účinnosti	B.2.6 Vytvoření informačního zázemí pro nezřizovanou scénu (jak postupovat při pořádání kulturních akcí)	C.1.6 Systematická spolupráce s profesními organizacemi, spolky a asociacemi, včetně kooperace a péče o průvodce, kteří Brnem prováží	C.2.6 Zkvalitňování a rozšiřování městského navigačního systému
	A.2.7 Příprava a čerpání z jiných zdrojů mimo zdroje EU.	B.1.7 Koordinace cizojazyčných webových stránek organizací zřizovaných městem Brnem		C.1.7 Zkvalitňování služeb informačních center	
	A.2.8 Uchování systému	B.1.8 Posilování propagace		C.1.8 Vyšší míra využívání	

PRIORITA A: INFRASTRUKTURA A FINANCOVÁNÍ		PRIORITA B: PROPAGACE, MARKETING A SPOLUPRÁCE		PRIORITA C: CESTOVNÍ RUCH A KULTURNÍ DESTINACE	
Opatření A.1 Infrastruktura	Opatření A.2 Financování	Opatření B.1 Marketing	Opatření B.2 Spolupráce	Opatření C.1 Prostředí ČR	Opatření C.2 Zahraničí
	kofinancování projektů	města Brna v rámci ČR		tuzemských cestovatelů a portálů i tištěných materiálů a periodik zaměřených na cestovní ruch	
	A.2.9 Možnost využití specifických nástrojů podpory formou kooperace zřizované a nezřizované scény.	B.1.9 Posilování aktivit a nástrojů spojených s identifikací města, coby kulturní destinace			
	A.2.10 Podpora kulturních služeb směřujících ke specifickým skupinám				

Termíny:

- krátkodobé (K)= do 2 let
- střednědobé (S) = od 2 do 5 let
- dlouhodobé (D) = od 5 do 10 let

V jednotlivých opatřeních jsou aktivity provázané s časovou osou krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů v rovině zahájení té které činnosti.

Akční plán programu

Tab. 6. Akční plán programu – časové určení realizace jednotlivých aktivit

	PRIORITA A. INFRASTRUKTURA A FINANCOVÁNÍ		PRIORITA B. PROPAGACE, MARKETING A SPOLUPRÁCE		PRIORITA C. KULTURA A CESTOVNÍ RUCH	
Krátkodobé aktivity	- Podpora pátečních kulturních organizací statutárního města Brna. (K) - Uchování systému kofinancování dotačních projektů. (K) - Možnost využití specifických nástrojů podpory formou kooperace příspěvkové a nepříspěvkové scény. (K) - Školení pro žadatele a příjemce městských dotací. (K) - Podpora kulturních služeb směřujících ke specifickým skupinám. (K)		- Pracovní skupina koordinující globální mediální a marketingové aktivity ve vztahu ke kulturnímu dění ve městě Brně. (K) - Zřízení jednotného městského informačního zdroje o probíhajících kulturních akcích. (K) - Vytvoření a zajištění provozu webového portálu s možností jeho propojení na sociální síť a jednotlivé kulturní organizace. (K) - Pravidelné tiskové konference referující o strategických aktivitách realizovaných v oblasti kultury. (K) - Vytvoření informačního zázemí pro neorganizovanou scénu (jak postupovat při pořádání kulturních akcí) formou internetového portálu. (K)		- Zvýšit tvorbu kompaktní turistické nabídky v oblasti kulturních akcí ve městě – coby nabídky kulturní destinace. (K) - Možnost kooperativního využívání rezervačních systémů. (K) - Prohlubovat a rozšiřovat aktivity spojené s identitou města. (K) - Vytvářet kontinuální síť kontaktních prezentací o městě Brně, pořádat Fam a Press Tripy pro profesionály a média. (K) - Systematická spolupráce s profesními organizacemi, spolky a asociacemi, včetně kooperace a péče o průvodce, kteří Brnem provází. (K) - Zkvalitňování služeb informačních center. (K) - Zvýšit tvorbu kompaktní turistické nabídky v oblasti kulturních akcí ve městě – coby nabídky kulturní destinace. (K) - Přímé nasměrování pobídek v cestovním ruchu v Brně na dopravní, zejména pak letecké společnosti. (K) - Akcent na kontinuální spolupráci se zahraničními cestovními kancelářemi v oblasti destinační kulturní a zážitkové nabídky. (K) - Vyšší míra využívání zahraničních profesních a cestovateckých internetových portálů i tištěných materiálů a periodik zaměřených na cestovní ruch. (K) - Zkvalitňování a rozšiřování městského navigačního systému. (K)	
Krátkodobé a střednědobé aktivity	- Příprava na programovací období 2014-2020. (K, S) - Podpora a revitalizace stávající kulturní infrastruktury města a podpora rozvoje nové. (K, S) - Podpora kreativních průmyslů. (K, S) - Udržení stability systému a precizace principů		Posilování role moderních technologií v propagaci kulturních institucí (např. geocaching). (K, S)		- Širší provázání marketingu a propagace kulturních aktivit s aktivitami TIC. (S, K) - Systematická práce s tuzemskými incomingovými agenturami v oblasti destinační kulturní a zážitkové nabídky. (K, S) - Vyšší míra využívání tuzemských profesních a cestovateckých internetových portálů i	

PRIORITA A. INFRASTRUKTURA A FINANCOVÁNÍ		PRIORITA B. PROPAGACE, MARKETING A SPOLUPRÁCE	PRIORITA C. KULTURA A CESTOVNÍ RUCH
Střednědobé a dlouhodobé aktivity	dotlační politiky města Brna s vazbou na cíle kulturní politiky města. (K, S) - Další rozvoj přípravy a čerpání prostředků z komunitárních programů a strukturálních fondů EU. (K, S) - Zkvalitňování a rozvoj veřejných prostranství pro kulturní a umělecké aktivity. (K, S) - Příprava a čerpání z dalších zdrojů než zdrojů EU. (K, S)		tištěných materiálů a periodik zaměřených na cestovní ruch. (K, S) - Zvýšení spolupráce v oblasti kulturní turistiky s partnerskými a dalšími městy. (K, S) - Prohlubovat a rozšiřovat aktivity spojené s identitou města v zahraničí. (K, S) - Vytvářet kontinuální síť kontaktních prezentací o městě Brně, pořádat Fam a Press Tripy pro profesionály a média. (K, S)
	- Zlepšení dopravní dostupnosti kulturních zařízení. (S) - Směřování k nastavení kooperativní formy financování. (S)	- Zajištění základních cizojazyčných informací o probíhajících kulturních aktivitách. (S) - Tvorba virální reklamy. (S) - Aktivnější využívání potenciálu městských, poloměstských i soukromých organizací. (S) - Re-design základních materiálů informujících o kulturním dění s důrazem na jejich efektivitu. (S)	- Věnovat zvýšenou pozornost získávání a rozvoji výrazných značek kvality v oblasti cestovního ruchu. (S)
Střednědobé a dlouhodobé aktivity	- Zmapování socio-ekonomického potenciálu kultury. (S, D)	- Vznik reprezentativní, komplexní a ucelené řady materiálů propagujících kulturní aktivity města. (S, D) - Podpora digitalizace kulturního dědictví a jeho využívání při propagaci kultury a města. (S, D) - Koordinace a plánování významných kulturních akcí v Brně a okolních městech středoevropského regionu (např. Vídeň, Praha, Bratislava). (S, D)	-
	-	- Kontinuální zlepšování způsobu nabídky služeb, včetně zpřehlednění a posilování její atraktivity - a účinnosti. (D) - Celebrity branding – zajišťování zážitky i přímé účasti populárních a významných osobností na vybraných kulturních aktivitách. (D) - Pravidelné vytipování TOP akcí v intervalu čtvrtletí, jednoho roku, pěti let. (D) - Kontinuální plánování významných kulturních akcí včetně marketingové podpory v ČR a zahraničí. (D)	-
Dlouhodobé aktivity			

	PRIORITA A. INFRASTRUKTURA A FINANCOVÁNÍ	PRIORITA B. PROPAGACE, MARKETING A SPOLUPRÁCE	PRIORITA C. KULTURA A CESTOVNÍ RUCH
Aktivita, které jsou krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé	-	- Organizace tiskových konferencí a workshopů v regionech České republiky, vytvářených městech okolních států informujících o kulturní nabídce zdůrazňující město Brno jako turistickou destinaci. (K, S, D) - Kritický přístup k posuzování efektivnosti realizované reklamy. (K, S, D) - Spolupráce města a městských částí. (K, S, D) - Podpora formálních i neformálních setkání představitelů kulturních organizací a organizací zajišťujících navazující marketingové aktivity. (K, S, D) - Organizace tiskových konferencí a workshopů v regionech České republiky, vytvářených městech okolních států informujících o kulturní nabídce zdůrazňující město Brno jako turistickou destinaci. (K, S, D) - Kritický přístup k posuzování efektivnosti realizované reklamy. (K, S, D) - Využití potenciálu památky UNESCO pro mezinárodní propagaci města Brna jako kulturní destinace. (K, S, D)	-

